

BeeHive

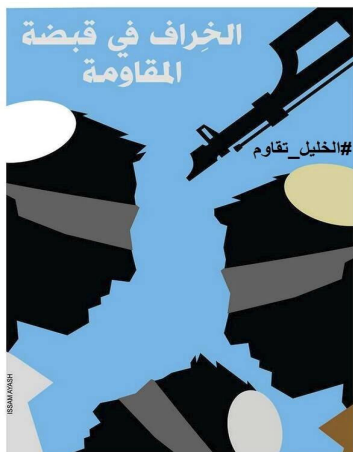
השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר הראל חורב, הדס סופר שבתאי

כרך 2, גיליון 7, יולי 2014

בין 'בוגדים' לטרוריסטים: חטיפת הנערים ו'צוק איתן' בראי הרשתות הערביות

מיכאל ברק

"הכבשים בידי ההתנגדות"

מאז חטיפתם ורציחתם של שלושת הנערים הישראלים ב-12 ביוני שוטף את הרשתות החברתיות הערביות גל אנטי ישראלי עכור הספוג במוטיבים אנטישמיים מצד פעילים פלסטינים, בייחוד מרצועת עזה, אך גם מהגדה המערבית. הקצנה של ממש בשיח נרשמה עם הירצחו של הנער הפלסטיני בידי שלושה יהודים והתעצמה עוד יותר עם ראשית מבצע 'צוק איתן'. התעלמותן של מדינות ערב מהמערכה בין חמאס לישראל הייתה לצנינים בעיני תומכי חמאס ברשת ומתפרשת כמזימה ציונית-ערבית. יתר על כן, על רקע האירועים האחרונים חמאס זוכה לקיתונות של ביקורת נוספת שנאה מצד גולשים מקרב מדינות ערביות

שונות. חמאס מתוארת כמי שלקתה בעיוורון אידיאולוגי שלמענו היא מוכנה להסתכן במלחמה עם ישראל ולהטיל חורבן על בני עמה הפלסטינים.

את חטיפת שלושת הנערים הישראלים ליוו הבעות שמחה בקרב גולשים פלסטינים ברשתות החברתיות, ואף השקת קמפיין תמיכה בטוויטר בשם "שלושה שליטי", במסגרתו הועלו תמונות של פלסטיניים מניפים בהתרסה שלוש אצבעות כסמל לחטיפת שלושת הנערים. כמה גולשים מהעיר חברון המזוהים עם חמאס הביעו גאווה כי החוטפים יצאו מעירם, וקראו למנף את המומנטום לשם הצלת מחאה רבתי ביתר ערי הגדה נגד ישראל. התבטאותו של אבו מאזן בגנות החטיפה באומרו כי "החטופים הם בני אדם כמונו, יש להחזירם לישראל" עוררה התנגדות ברשת. פעילי חמאס בגדה התרעמו כיצד מעז אבו מאזן לתאר את

הישראלים כבני אדם שווים לפלסטינים, ובמיוחד כשמדובר ב"כוח קולוניאליסטי כובש". גולשים אחרים המזוהים עם חמאס ציינו כי באמירה זו בגד אבו מאזן בעם הפלסטיני וכי הוא מייצג רק את עצמו.¹

רצח הנער אבו-ח'דיר גרם להקצנה בשיח המקוון הפלסטיני, שהתבטא בקריאה לפעולות נקם ולרצח מתנחלים, וכן בהעלאת תמונות השזורות במוטיבים אנטישמיים (בתמונה).² הניסיון המופגן של חמאס למנף את רצח הנער הפלסטיני כראש גשר להתססת הגדה³ ניכר גם ברשתות החברתיות: אדהם אבו סלמיה, פעיל חמאס מעזה ודובר 'הוועדה

הלאומית לשבירת המצור על עזה' צייץ, כי "תושבי הגדה מוזמנים לצאת במהפכה של כעס בפני הכובש".⁴ עם תחילתו של מבצע "צוק איתן" ועל רקע התקיפות האוויריות של צה"ל, תבעו גולשים, בעיקר מקרב חמאס, להפסיק לאלתר את התיאום הביטחוני בין הרשות הפלסטינית לבין ישראל (בתמונה) ולבטל את

"תגובת" חמאס להצעת הפסקת האש

הסכמי אוסלו. פעילי חמאס ותומכיהם ניסו לשלח את האווירה וקראו להמונים לצאת להפגנות המוניות בכל ערי הגדה עם תום המלחמה, וזאת במטרה להדיח את הנהגת פת"ח ואבו מאזן המשתפים פעולה עם האויב. הקמפיין הזה חושף אפוא את שאיפת פעילי החמאס כי מבצע 'צוק איתן' יזין מחדש את רוח ההתקוממות בערי הגדה, ישחיר את פניהם של אנשי התיאום הביטחוני הפלסטיני ויביא לקריסה מוחלטת של תיאום זה.⁵

בו בזמן, חושף השיח ברשתות את מפח הנפש של תומכי חמאס נוכח תגובתן הרפה של מדינות ערב כלפי 'צוק איתן' והעדפתם שלא לנקוט עמדה ברורה לצד הפלסטינים. גולש מעזה ציין, לדוגמה, כי את כוחה של ישראל בלחימה הנוכחית מעצימה ההתעלמות הבוטה של ההנהגה הערבית מהעם הפלסטיני, ואת זו יש לראות כבגידה. ברוח זו הצר ראש משרד ההסברה של חמאס, איהאב אל-ע'צין, על "מותו של המצפון הערבי החי ועל

"התיאום הביטחוני – בגידה"

לידת המצפון הערבי הדוהה". פעילים אחרים תיארו את ההנהגה הערבית כמי שמחזרת אחר הציונים. סלידה עמוקה במיוחד הובעה כלפי משטרו של סיסני במצרים בגין מתן גיבוי למהלכה של ישראל. תמים אל-ברגותי, משורר מצרי ממוצא פלסטיני, קרא לעם המצרי להתעשת: "ממשלתכם כרתה ברית צבאית עם ישראל והכריזה מלחמה על העם הפלסטיני כפי שעשתה בשנת 2008 [קרי, מבצע עופרת יצוקה]".⁶ מכל מקום, הטענה הרווחת בשיח הייתה כי יש לראות בהסכם שביתת הנשק שהציעה מצרים קנוניה שלה ושל ממשלת ישראל ולא יוזמה שנועדה להביא לסיום המשבר, ועל כן יש לדחותו על הסף.⁷

במקביל להבעות התמיכה בחמאס, שהתבטאו, בין היתר, ביצירת 'האשטאגים' רבים, כדוגמת "עזה תחת אש" ו"המוץ שנאכל" (השם שהעניקה חמאס לעימות הנוכחי),⁸ הפנו פובליציסטיים וגולשים ערבים, בעיקר מצרים, ביקורת חריפה כלפי הנהגת חמאס. מנהיגי חמאס הואשמו בסחר בבני עמם ובהקרבתם למען אינטרסים צרים. גולשת מצרית כתבה "הנהגת חמאס הבוגדת מבזבזת את כספי הסיוע בשעה שהעם הפלסטיני סובל מרעב ומהעדר קורת גג".⁹ פובליציסט סעודי בשם צלאח אל-חמוד צייץ כי "בהסכמת ההנהגה משתמשת חמאס בתינוקות ובילדים חפים מפשע כמגנים אנושיים. האם מישהו שמע על פציעה

או הרג של בני משפחה של אחד ממנהיגי חמאס?¹⁰ מחמד אל-שיח', פובליציסט סעודי, ציף כי "חמאס ידעה היטב שבדחיית היוזמה המצרית ימותו יותר פלסטינים, אולם ממתי ערך [חי] אנשים היה יקר יותר מאשר האידיאולוגיה בקרב אלו המעמידים פני מוסלמים?".¹¹ פעילים מצרים נוספים ציינו, כי מכיוון שמדובר ב"כנופיית טרוריסטים" הנושאים באחריות לשורה של פיגועים נגד אנשי הביטחון המצריים בסיני ובמצרים, אין להביע סולידאריות עם חמאס, ואחרים הדגישו כי "מצרים מסייעת רבות לעם הפלסטיני ומגישה לו סיוע הומניטארי בתרופות ובמזון, אולם אין היא מוכנה להיענות לכל בקשותיה המפוקפקות של הנהגת חמאס הטרוריסטית".¹²

לסיכום, הרשתות החברתיות משרתות את חמאס כזירת הסברה חשובה כלפי העולם הערבי, המוסלמי והמערבי. האירועים הדרמטיים שהתחוללו בישראל ובשטחים מאמצע יוני נוצלו על ידי חמאס שזיהתה בהם שעת כושר להבערת הגדה המערבית ולנסות למוטט את שיתוף הפעולה הביטחוני בין ישראל לרשות הפלסטינית. השיח בתקופה זו מלמד על שחיקה משמעותית במעמד של אבו מאזן והנהגת פת"ח בגדה, בייחוד בחברון. בה בעת חושף השיח גם את המתח הקיים בין תומכי חמאס להנהגה המצרית. הראשונים רואים בסיסי ואנשיו הנהגה הפועלת לטובת ישראל מתוך שאיפה להחליש את חמאס. מנגד, ניתן להבחין בקולות מהעולם הערבי, בייחוד ממצרים, הרואים בחמאס תנועת טרור המונעת מגחמותיה האישיות של הנהגתה ומנסה לקדם אינטרסים צרים תוך כדי התעלמות נפשעת מטובת בני עמם הפלסטינים.

הפוליטיקה הטורקית בצל של מרוץ לנשיאות וצוק איתן

חי איתן כהן ינרוג'יק

הבחירות לנשיאות טורקיה הצפויות להיערך ב-10 באוגוסט והעימות בין ישראל לחמאס הם שני הנושאים העיקריים המעסיקים את הרשתות בטורקיה בחודש האחרון. תקנון מפלגת הצדק והפיתוח אינו מאפשר לארדואן לרוץ לקדנציה רביעית ברציפות כראש ממשלה, ועל כן העריכו רבים בטורקיה כי האחרון יפעל להבטיח את המשך שליטתו בזירה הפוליטית באמצעות פנייה למוסד הנשיאות, על אף היותו, לעת עתה, מוסד סמלי בלבד ונטול אחריות פוליטית של ממש. הערכות אלו אוששו כבר ב-1 ביולי, עם הכרזתו הפומבית של ארדואן על מועמדותו לנשיאות.

באופן לא מפתיע, לפניית ארדואן לנשיאות קדמה פעילות נמרצת אשר חתרה לייצר שיח ציבורי הקורא לשינוי שיטת הממשל בטורקיה – מזו הפרלמנטרית הנהוגה כיום לשיטה נשיאותית. לשם כך הוא דרבן אקדמאים, עיתונאים ומדינאים רבים לדון בצורך לשנות את שיטת הממשל במדינה על גבי העיתונות המודפסת ובשידורי הטלוויזיה.¹³ חרף המאמצים, מהמורות השנה האחרונה, ובראשן מהומות גזי פארק (יוני 2013) וחשיפת שורה של פרשיות שחיתות בחוגי השלטון (דצמבר 2013), מנעו מארדואן להשלים את הרפורמה המדוברת. עם זאת, כישלונו של ארדואן להביא לשינוי בשיטת הממשל לא מנע ממנו להכריז

כבר בתחילת קמפיין הנשיאות כי אין בכוונתו לשמש נשיא סמלי בלבד, כי אם נשיא סמכותי בסגנון הנשיאות האמריקאית. תפיסה זו התבטאה, בין היתר, באימוץ לוגו עבור קמפיין הבחירות, מהלך שאיננו מקובל בבחירות

לנשיאות בטורקיה, אך נהוג בארצות-הברית (בתמונה). מרגע השקתו הפך סמל הבחירות של ארדואן מוקד לוויכוחים ברשת. מחד גיסא טענו מתנגדיו כי הוא הועתק מסמל המופיע על גבי משקה אלכוהול בשם "מאליבו", ומאידך גיסא דחו תומכיו את הטענות והקנו לסמל נופח דתי כשטענו כי שם הנביא מוחמד נחבא בתוכו, באיור המופיע מאחורי שמו של ארדואן.

כצפוי, תומכי ארדואן סיפקו רוח גבית להצהרת מועמדותו לנשיאות, ורבים מהם ביטאו את שמחתם ברשתות החברתיות. היו שכבר כינוהו "באשקאן" (Başkan), תואר המיוחס לנשיא בשלטון נשיאותי, במקום "ג'ומהורבאשקאני" (Cumhurbaşkanı), המשמש כשם תואר לנשיא הטורקי שתפקידו סמלי. בכך הביעו הגולשים את תמיכתם בשאיפת ארדואן להמשיך להשפיע באופן ישיר על תהליך קבלת ההחלטות במדינה.¹⁴ גילוי תמיכה נוסף בארדואן ברשת התבטא באימוץ סיסמא בעלת אופי ניא-עוסמאני: "הוא איננו מועמד לנשיאות, כי אם לסולטנות של העם".¹⁵ בקרב מתנגדי ארדואן עוררה סיסמא זו התנגדות נחרצת, שכן היא משקפת את חתירת האחרון לביסוס משטר אוטוריטארי בטורקיה, כפי שגם הוכיחו מהלכיו בקדנציה הנוכחית, והעובדה כי לא נחקר על החשדות המיוחסים לו במסגרת פרשיות השחיתות שנחשפו בשנה האחרונה.¹⁶

מלבד הצגת מועמדותו של ארדואן, התפתחות משמעותית נוספת במרוץ לנשיאות קשורה באיחוד שתי המפלגות המתחרות ל-*AKP*, ה-*CHP* הכמאליסטית ו-*MHP* הלאומנית. שתי המפלגות, המייצגות קטבים מנוגדים במערכת הפוליטית הטורקית, חברו יחדיו על מנת להביס את ארדואן והכריזו על מועמד משותף מטעמן למרוץ לנשיאות – מנכ"ל 'ארגון הועידה האסלאמית' לשעבר ובוגר אוניברסיטת אל-אזהר במצרים, אקמלאדין איחסאנאולו. מצד אחד, על רקע עברו המפואר נתפס איחסאנאולו כמועמד המסוגל להציב אתגר בפני ארדואן ולזכות באהדת חלק מבחוריו הפוטנציאליים. מצד שני, הרקע הביוגרפי הדתי של איחסאנאולו והעובדה כי אין מדובר בדמות ידועה ומוכרת בחברה הטורקית, מקשים על קהל הבחורים החילוני להזדהות עמו. ואומנם להוציא תמיכה מסוימת של גולשים,¹⁷ לא זכתה מועמדותו לתהודה משמעותית.

מועמד נוסף הוא יושב הראש של המפלגה הכורדית, ה-*HDP*, סאלאחאטטין דמירטאש. אמנם, הקרב המשמעותי מתנהל בין ארדואן לאיחסאנאולו, אך מועמדותו של דמירטאש מהווה תקדים, שכן לראשונה מתמודד פוליטיקאי כורדי המדגיש את זהותו הכורדית. זאת ועוד, הסקרים מנבאים לדמירטאש תבוסה בקלפי, ובמקרה כזה, לאור תהליך השלום המתהווה בין הכורדים לממשלת ארדואן,¹⁸ צפויים כורדים רבים לתמוך בארדואן בסיבוב השני שיתקיים. עובדה זו מקנה כמובן יתרון לארדואן על פני איחסאנאולו.

גורם נוסף המשפיע על מערכת הבחירות לנשיאות בטורקיה הוא מבצע "צוק איתן" ולא במפתיע. מאז 2009 כאשר עזב ארדואן בזעם את אולם הדיונים בפסגת דאבוס בה פרץ המשבר הדיפלומטי הראשון מול ישראל, הפכה מדיניות החוץ למנוף מרכזי בזירה הפנים-טורקית. מאז אותו משבר חותר ארדואן לשוות לטורקיה תדמית של מדינה חזקה העומדת על עקרונותיה בזירה הבינלאומית, ופועלו זה מחזק במידה רבה את התמיכה בו בקרב המצביעים. על רקע העימות הנוכחי בין ישראל לחמאס הכריז ארדואן באחרונה כי אינו מעוניין בנרמול היחסים עם ירושלים כל עוד ממשיכה ישראל במדיניותה בעזה. ארדואן מתח ביקורת חריפה על ח"כ איילת שקד והשווה אותה להיטלר בעקבות התבטאויותיה בפייסבוק בהן קראה, כביכול, למותן של אימהות השאהידים והרס ביתן. שקד דחתה בתוקף את הטענות. כחלק ממסע

הבחירות הנוכחי לנשיאות השתמש ארדואן כהרגלו בעמדתו הנוקשה כלפי ישראל כדי לנגח את יריביו ותקף, לדוגמה, את איחסאנאולו על הצהרתו כי טורקיה צריכה לשמור על עמדה ניטרלית במזרח התיכון וליטול את תפקיד המתווך ההוגן.

מימין סמלו המקורי של איחסאנאולו.
משמאל הסמל שעוצב על ידי תומכי ארדואן.

התבטאויותיו של ארדואן, לצד סיקור חד-צדדי של התקשורת הטורקית את אירועי מבצע "צוק איתן" הובילו רבים ברשתות החברתיות לקרוא לתפילות המוניות למען תושבי עזה והאשימו את ישראל בפשעי מלחמה. לאור עמדתו הניטרלית ספג גם איחסאנאולו ביקורת ברשת.¹⁹ כמה מן הגולשים עיצבו בגנותו סמל התואם את סמלו של ארדואן, רק שברקע שמו הוצב מגן-דוד.

האווירה המתוחה סביב מבצע "צוק איתן" התפרצה ברשת בעקבות ציורים של הזמרת הטורקיה המפורסמת יילדיז טילבה, ששיבחה את היטלר והצדיקה זאת באבדות בנפש שגורמת ישראל לפלסטינים. עוד צייצה טילבה כי בסופו של דבר "יביאו המוסלמים לסופם של היהודים".²⁰ רבים מהגולשים הטורקים יצאו במחאה כנגד אמירותיה של טילבה, אך היו גם כאלו שהביעו תמיכתם בה תחת הסיסמא "כל הכבוד לך, יילדיז טילבה".²¹ מבין אלו נמנה אף ראש העיר של אנקרה, אשר ציף מחדש חלק מדבריה.

לסיכום, גם במרוץ לנשיאות משחקות הרשתות תפקיד חשוב. עם זאת בניגוד לסערות שאפיינו את החודשים האחרונים מורגשת הפעם רגיעה מסוימת ברשתות. ייתכן כי הדבר נובע מיתרונו הבולט של ארדואן מול יריבו איחסאנאולו. לצד זאת, ניכר כי ארדואן חותר לנצל שוב את להבות הסכסוך הישראלי-פלסטיני לצרכיו הפוליטיים. לבסוף, העיסוק הגובר בישראל ובסכסוך הישראלי-פלסטיני בטורקיה מוביל להתרבות גילויי האנטישמיות שמוצאים את דרכם מהרשתות החברתיות אל הרחוב.

הוויכוח הפנימי בקרב הרפורמיסטים באיראן סביב ההשתתפות בתהלוכות "יום ירושלים העולמי"

ד"ר רז צימט

ב-25 ביולי ציינה איראן את "יום ירושלים העולמי" בעשרות תהלוכות ועצרות ברחבי המדינה. אירועי יום ירושלים, המתקיימים מדי שנה מאז המהפכה האסלאמית (1979) ביום השישי האחרון של חודש רמדאן, נועדו לבטא את תמיכת איראן והעולם המוסלמי בפלסטינים ובמאבקם ל"שחרור ירושלים". ערב יום ירושלים, שהתקיים השנה בצל מבצע "צוק איתן", קראו מנהיגי איראן לאזרחי ארצם להצטרף בהמוניהם לתהלוכות על מנת להביע תמיכה בפלסטינים ובמאבקם נגד ישראל. לקריאה זו הצטרפו השנה גם ארגונים ואישים בכירים באופוזיציה הרפורמיסטית, ובהם הנשיא לשעבר, מוחמד ח'אתמי, ו"חזית השותפות האסלאמית", אחת המפלגות הרפורמיסטיות המרכזיות שהוצאה אל מחוץ לחוק בעקבות מהומות 2009.²²

שאלת ההשתתפות בתהלוכות יום ירושלים הציבה בפני הפעילים הרפורמיסטים דילמה קשה. מחד גיסא, ביקשו הרפורמיסטים לבטא את תמיכתם במאבק הפלסטינים, במיוחד על רקע האירועים בעזה. מאידך

גיסא, קונן בהם החשש שמא השתתפותם בתהלוכות המתקיימות ביוזמת השלטונות תתפרש כתמיכה במשטר שעלול לנצלן להפגנת עוצמה ולצורכי תעמולה. ברקע להתגייסות בכירים רפורמיסטים לקריאה להשתתף בתהלוכות ניתן לציין גם את הביקורת החריפה שהוטחה מצד הימין השמרני כנגד עמדת הרפורמיסטים לנוכח האירועים בעזה. התקשורת השמרנית האשימה בימים האחרונים את אמצעי התקשורת המזוהים עם הממשלה ועם הרפורמיסטים בסיקור מועט של האירועים בעזה. כך, למשל, גרס היומון השמרני "ג'ואן" במאמר מערכת שפרסם, כי בשעה שהתקשורת העולמית העמידה את ענייני עזה בראש סדר יומה, המשיכו העיתונאים הרפורמיסטים לעסוק בענייני פוליטיקה וספורט, מה שמוכיח כי זנחו את הערכים האסלאמיים והאנושיים.²³

הוויכוח שהתעורר ברשתות החברתיות סביב השתתפות הרפורמיסטים בתהלוכות יום ירושלים העלה טענות שונות ומגוונות גם ביחס לתמיכה האיראנית בפלסטינים. הטיעון המרכזי שהעלו מצדדי ההשתתפות בתהלוכות היה שאין לראות בה משום הבעת תמיכה במשטר, אלא חובה אנושית בסיסית, במיוחד בשעה שפלסטינים חפים מפשע נהרגים בעזה. גישה זו מצאה ביטוי בקריאה שפרסם מוחמד עלי-אבטחי, סגנו של הנשיא לשעבר, מוחמד ח'אתמי, בדף הפייסבוק שלו להשתתפות עממית בתהלוכות. אבטחי ציין כי ההתנגדות לפשעים שמבצעת ישראל בעזה מהווה חובה אנושית שאינה צריכה להיות

מושפעת מהעמדה ביחס למדיניות המשטר באיראן.²⁴ ברוח זו ובעקבות פרסום קריאת הנשיא רוחאני לאזרחים להשתתף בתהלוכות, כתב גולש בדף הפייסבוק של הנשיא, כי אינו מבין כיצד אזרחים איראנים הנאבקים למען חירותם מסרבים להפגין למען פלסטינים הנהרגים על זכותם לחירות. כמה גולשים ציינו כי בכוננתם להשתתף השנה לראשונה בתהלוכות יום ירושלים לנוכח מותם של מאות אזרחים פלסטינים חפים מפשע.²⁵

לעומת זאת, מתנגדי ההשתתפות בתהלוכות יום ירושלים טענו כי אין להשתתף בתהלוכות המאורגנות מטעם המשטר ומנוצלות על-ידו לצרכים פוליטיים ותעמולתיים. כמה גולשים טענו כי אין כל קשר בין התהלוכות לתמיכה בפלסטינים, וכראיה לכך הציגו את סירוב השלטונות לאפשר לארגונים לא-ממשלתיים ולאופוזיציה הרפורמיסטית לקיים תהלוכות תמיכה בפלסטינים באופן עצמאי. "אני מוכנה להגן על העם הפלסטיני העשוק בכל יום למעט ביום ירושלים. הלוואי וההצגה הזו נועדה באמת להגן על העם הפלסטיני", כתבה אחת הגולשות, וגולש אחר ציין כי הוא מוכן להשתתף בתהלוכות, בתנאי שהתקשורת הממלכתית לא תייחס את השתתפות הציבור בהן לתמיכתו במנהיג העליון. במילים אחרות, גולשים רבים הדגישו כי אין הם מתנגדים למטרת התהלוכות, כי אם לשימוש שהמשטר עושה בהן לצרכיו. "אילו היו אומרים לי: סע לעזה למות לצד אזרחיה, הייתי מוכן לעשות זאת יותר מאשר להשתתף בתהלוכות הראוותניות הללו", כתב אחד הגולשים.²⁶

השיח סביב יום ירושלים עורר תגובות מסויגות גם ביחס לתמיכה האיראנית בפלסטינים והתייחסויות רבות כללו את הסיסמה "לא עזה, לא לבנון, אקריב את חיי למען איראן", שאומצה בעבר על-ידי כמה ממתנגדי המשטר. גולשים רבים הביעו את דעתם כי אל לאיראן לסייע לפלסטינים כל עוד אזרחיה סובלים בעצמם מדיכוי פוליטי וממצוקות כלכליות. אחד הגולשים כתב כי בטרם חושבים האיראנים על עזה ראוי שיחשבו על ילדיהם הנאלצים לעבוד מבוקר עד ערב, על נשותיהם המוכרות את גופן, על האזרחים בדרום

המדינה שבתיהם נהרסו במלחמת איראן-עיראק וטרם שוקמו, על הצעירים ממוצא בלוצי הסובלים מעוני ומדיכוי ועל האסירים הפוליטיים המוצאים להורג בבתי הכלא.²⁷

יתרה מזאת, במקרים רבים כללו התגובות ברשתות החברתיות גילויי עוינות כלפי חמאס, הפלסטינים והערבים בכלל. כמה גולשים האשימו את חמאס בשימוש באזרחי עזה כמגן אנושי, אם כי היו שהדגישו כי גם אם הם רואים בחמאס ארגון טרור, הרי שאין בכך כדי להצדיק את פשעיה של ישראל, כגון הרג ארבעת הילדים בחוף הים של עזה.²⁸ גולשים רבים נימקו את התנגדותם לסיוע לפלסטינים בטענות היסטוריות, כמו למשל תמיכת הפלסטינים בעיראק במלחמתה נגד איראן בשנות השמונים והימנעותם מתמיכה באזרחי איראן במהלך מהומות הדמים שפרצו בקיץ 2009. אחד הגולשים ציין כי הוא שונא את ישראל, אך אם תקום מדינה פלסטינית יש להניח שזו תנקוט במדיניות עוינת כלפי איראן בדומה לערב הסעודית, כיוון שלערבים כלל לא איכפת מאיראן.²⁹ כמה גולשים אף הביעו הסתייגות מהסיסמאות הקיצוניות הנישאות בתהלוכות יום ירושלים מדי שנה ומייחלות מוות לישראל ולארצות-הברית. הסתה זו משרתת, לטענתם, את הקיצוניים בישראל כדי לנגח את איראן ואין בה כדי לסייע למאבק הפלסטינים.³⁰

השיח הציבורי שהתנהל ברשתות החברתיות ערב יום ירושלים פותח צוהר לגישה המורכבת המאפיינת חלק מהציבור האיראני כלפי ישראל. העוינות כלפי ישראל היא אחת הסוגיות בהן מדיניותה המהפכנית של איראן נותרה עקבית ובלתי-מתפשרת. אף על-פי כן, בשנים האחרונות ניתן לזהות ניצני שינוי בהתייחסות לישראל מצד חלק מאזרחי איראן, במיוחד לנוכח התפישה לפיה לציבור האיראני יש עניינים חשובים ודחופים יותר מהנושא הפלסטיני ומהסכסוך הישראלי-ערבי בכלל. עמדת הרפורמיסטים בשאלת ההשתתפות בתהלוכות יום ירושלים ביטאה אומנם גישה ביקורתית ואף עוינת ביחס לישראל ולמדיניותה כלפי הפלסטינים. עם זאת, יש בה גם כדי לשקף את הסתייגותן של קבוצות מסוימות באיראן מניצול הבעיה הפלסטינית על-ידי המשטר לצרכיו הפוליטיים והתעמולתיים ואת דעתן כי על שלטונות איראן להעדיף את הטיפול במצוקות אזרחיהם על פני המשך הסיוע לפלסטינים.

¹ תלאת_שלאליبط, #מי_ומלח

² #DontBurnOurBoys, #فتى_القدس

³ בעניין זה ראו: הראל חורב, "בצוק העתים: חמאס במהלך אסטרטגי, "צומת המזרח התיכון, 9 ביולי 2014.

⁴ <https://www.facebook.com/adham1987/posts/334112223407610>

⁵ <https://twitter.com/adham922>

⁶ #الخليل_تقاوم, #الضفة_تقاوم, #الضفة_تنتفض, #عباس_لا_يمثلني, #التنسيق_خيانة

⁷ <https://twitter.com/TamimBarghouti>

⁸ <http://goo.gl/7j4gQS>, #مبادرة_العرصات

⁹ #غزة_تحت_القصف, #العصف_المأكول

¹⁰ <https://twitter.com/RoroDivel/status/487763644105891841>

¹¹ <https://twitter.com/BinHomoud/status/487861943038795776>

¹² <https://twitter.com/alshaikhmhmhd/status/491513935456382976>

¹³ <http://goo.gl/jo858d>, #حماس_تركت_غزة_تحت_القصف, #أقفوا_حدود_رفح_المصرية, #العدو_اسمه_حماس

"Bu ülkede başkanlık sistemi tartışılmalı"

<http://www.akparti.org.tr/site/haberler/bu-ulkede-baskanlik-sistemi-tartisilmali/35719#1>

Accessed in: July 16, 2014

¹⁴ #YeniTürkiyeninBaşkanı, #YeniTürkiyeninBaşkanı, #ÇankayayaYakışanRecepTayyipErdoğan,

#CumhurBaskanıRTEHayırlıOlsun, #AdayımızErdoğan, #RTEDiyeYazılırReisiCumhurDiyeOkunur,

#ReisiCumhurTayyipErdogan

¹⁵ Cumhurun Başkanlığına değil Cumhurun Padişahlığına aday, ÇankayayaYakışanRecepTayyipErdoğan

ONA BAKANLAR OSMANLIYI GORUYOR

¹⁶ #RecepTayyipErdoğan, #KanunVarHukukYok

#EkmekİcinEkmeleddin¹⁷

¹⁸ראו: חי איתן כהן ינרוג'יק, "התלכדות סביב הדגל: עליות ומורדות בתהליך השלום בין אנקרה לכורדים", *ביהייב*, כרך 2, גיליון 6, (יוני, 2014),

<http://www.dayan.org/sites/default/files/%20%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%99%20-%20%D7%97%D7%99%20%D7%A8%D7%96%20%D7%9E%D7%99%D7%9B%D7%90%D7%9C.pdf>

Accessed last on July 22, 2014.

#SesVerÜmmetGazzeYaniyor #GazgedeKatliamVar #Gazze #GazaUnderTheAttack #GazzeİçinDuaVakti¹⁹
#GazaUnderFire #İsrailGazzedendenDefol

"Yıldız Tilbe'nin Yahudi Tweetleri tepki çekti", *Sözcü* July 11, 2014 ²⁰

(Accessed in: <http://sozcu.com.tr/2014/magazin/yildiz-tilbenin-yahudi-tweetleri-tepki-cekti-553589>

July 18, 2014)

#HelalOlsunSana #YıldızTilbe²¹

<http://bit.ly/1kXP2U3> ;<http://bit.ly/1nXpR3R>²²

<http://bit.ly/1nkt961>²³

<http://on.fb.me/1kY2tn0>²⁴

<http://on.fb.me/UvilG9>²⁵

<http://on.fb.me/1kY2tn0>²⁶

<http://on.fb.me/UvilG9>²⁷

<http://on.fb.me/1nXBpUK>²⁸

<http://on.fb.me/UvilG9> ;<http://on.fb.me/1kY2tn0> ;<http://on.fb.me/1nXBpUK>²⁹

<http://on.fb.me/UvilG9> ;<http://on.fb.me/1kY2tn0> ;<http://on.fb.me/1pLHs1v>³⁰